Sosyal Bilimler Dergisi / The Journal of Social Sciences

Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl: 8, Sayı: 51, Nisan 2021, s. 19-32

ISSN: 2149-0821 Doi Number: <http://dx.doi.org/10.29228/SOBIDER.50045>

Doç. Dr. Oktay KIZAR

Bingöl Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu

Doç. Dr. Çetin TAN

Fırat Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi

Doç. Dr. Cumali YAVUZ

Fırat Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi

AMATÖR VE PROFESYONEL SPORCULARIN ÇOKLU ZEKÂ ALANLARININ ARAŞTIRILMASI

Özet

Bu araştırmanın amacı; amatör ve profesyonel sporcuların çoklu zekâ alanları arasındaki farkı araştırılmasıdır. Araştırma Bingöl, Elazığ, Siirt, Malatya, Batman, Malatya, il merkezlerindeki amatör ve profesyonel spor yapan; 208'si erkek, 170'i kadın amatör ve profesyonel spor yapanlar kişilerden oluşmaktadır. Araştırmaya ilişkin mevcut bilgiler, literatür taranmasıyla sistematik bir şekilde verildikten sonra konu hakkında teorik bir çerçeve oluşturuldu. İkinci olarak araştırmanın amacına ulaşmak için Saban (2001) tarafından geliştirilen “Çoklu Zekâ Alanları Envanteri” kullanılmıştır. Verilerin çözüm ve yorumlanmasında; frekans, t testi, Pearson Momentler Çarpım Korelasyonu, One Way Anova (tek yönlü varyans analizi) testi kullanılmış ve gruplar arasındaki farkı belirleyebilmek için tukey testi kullanılarak anlamlılık $P < 0,05$ alınmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde ve hesaplanmış değerlerin bulunmasında SPSS programı kullanıldı. Bu çalışmanın sonucunda; amatör ve profesyonel spor yapanlar arasında araştırmaya katılan sporcuların yaş değişkeni ile çoklu zekâ kuramı alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Araştırmaya katılan sporcuların eğitim durumu değişkeni ile mantıksal / matematiksel ve doğa zekâ alt

boyutlarında eğitim durumu ilköğretim olan öğrenciler ile eğitim durumu lise ve lisans olan sporcular arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu gözlenmiştir ($p<.05$). Araştırmaya katılan sporcuların spor branşı değişkeni ile sözel / dilsel, mantıksal / matematiksel, görsel / uzamsal ve içsel zekâ alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu gözlenmiştir ($p<.05$). Bu farklılıklar, sözel / dilsel ve görsel / uzamsal alt boyutlarında voleybol ve futbol branşında olanlar arasında; mantıksal / matematiksel alt boyutunda voleybol ve güreş branşında olanlar arasında ve içsel zeka alt boyutunda ise güreş branşında olanlar ise voleybol ve basketbol branşında olanlar arasında olduğu tespit edilmiştir. Sonuç olarak amatör spor yapanların profesyonel spor yapanlara oranla çoklu zekâ alanları arasındaki ilişkinin düşük olması amatör spor yapanların olayı farklı açılardan değil de tek bir açıdan ele aldığı, çok yönlü düşünmediği, yeni çözüm yolları aramada, iletişim güçlerinde, bireylerin kendilerine güven sağlamada eksiklikler yaşadığı söyleyebiliriz.

Anahtar kelimeler: Amatör sporcu, profesyonel sporcu, yaratıcılık, çoklu zekâ.

INVESTIGATION OF MULTIPLE INTELLIGENT AREAS OF AMATEUR AND PROFESSIONAL ATHLETES

Abstract

The purpose of this research; is to investigate the difference between amateur and professional athletes between multiple intelligence areas. The research group; Bingöl, Elazığ, Siirt, Malatya, Batman, Malatya, amateur and professional sports; It consists of 208 men, 170 women amateurs and professional sports people. First of all, the current information about the purpose of the research was systematically given by scanning the literature. Thus, a theoretical framework was created on the subject. Thus, a theoretical framework was created on the subject. Secondly, "Multiple Intelligence Areas Inventory" developed by Saban (2001) was used to reach the aim of the research. In the solution and interpretation of the data; frequency, t test, Pearson Moments Multiplication Correlation, One Way Anova (one way variance analysis) test were used and significance $P < 0.05$ was used to determine the difference between groups. SPSS (Statistical package for social sciences) package program was used to evaluate the data and to find the calculated values. As a result of this study; No statistically significant difference was found between the age variable of the athletes participating in the study between the amateur and professional sports athletes and the sub-dimensions of multiple intelligence theory. It was observed that there was a statistically significant difference between the educational status variable of the athletes participating in the study and the educational status of primary education and the students whose educational status was primary education and the athletes whose education level was high school and undergraduate ($p < .05$). A statistically significant difference was observed between the sports branch variable and verbal / linguistic, logical / mathematical, visual / spatial and internal intelligence sub-dimensions of the athletes participating in the study ($p < .05$). These differences are among those in the volleyball and football branch in their verbal / linguistic and visual / spatial sub-dimensions; In the logical / mathematical sub-dimension, it was determined

that it was among those in the volleyball and wrestling branch, and in the sub-dimension of internal intelligence, those in the wrestling branch were among those in the volleyball and basketball branch. As a result, we can say that the relationship between amateur sports people who do professional sports is low compared to those who do professional sports, that amateur sports do not deal with the event from a single angle, not from different angles, do not think multi-faceted, they have deficiencies in seeking new solutions, communication power, and individuals' self-confidence.

Keywords: Amateur athlete, professional athlete, creativity, multiple intelligence.

GİRİŞ

1983 senesinde Howard Gardner çoklu zekâ kuramı ile zekâ konusundaki tartışmalara yeni bir boyut kazandırmıştır. Gardner'a göre zekâ, kişinin bir yada daha fazla kültürde değer bulan bir ürün ortaya koyabilme kapasitesi olarak tanımlar. Ayrıca zeka kişinin gerçek yaşamda karşılaştığı sorunlara çözümler üretebilme becerisi ve çözüme kavuşturulması yeteneğidir (Saban, 2001). Zekâ; akıl yürütebilme, plan yapma, problem çözebilme, soyut düşünebilme, karmaşık fikirleri kavrayarak deneyimlerden öğrenmeyi içeren zihinsel kapasitenin tümü olarak tanımlanır. Çoklu Zekâ Kuramı: Sözel-dilsel zekâ, mantıksal-matematiksel zekâ, görsel (şekil)-uzamsal (uzaysal; alansal) zekâ, müziksel-ritmik zekâ, bedensel-kinestetik zekâ, kişilerarası-sosyal zekâ, kişiye dönük zekâ ve doğa zekâsı olmak üzere 8 zekâ türü olarak sınıflanır (Campbell, 1992). Çoklu zekâ kuramı teorisine göre sağlıklı bireyler 8 zekânın hepsine sahiptir fakat hepsine aynı düzeyde kullanma özelliğine sahip değildir. Birey sorunlarla karşılaştığı zaman genellikle baskın zekâsını kullanarak çözüme ulaştırmaya çalışmaktadır. Ancak zekâ türleri kendi aralarında bir ahenk içinde çalışmaktadır (Temiz, 2007). Çoklu zekâ kuramı çocukların sahip oldukları zekâ alanlarının profilleri ortaya çıkarıldığı zaman zekâ türlerinin güçlü veya zayıf gibi sıfatlarla nitelendirilmemelidir. Eğer çocuk bu şekilde nitelendiril ise zayıf olan zekâ alanını geliştirme fırsatı bulamaz. Oysaki bu teoride çocuklarda baskın olan zekâ alanlarını kullanmasının yanında diğer zekâ türleri de kullanma fırsatı verildiği zaman daha az baskın olan zekâ alanlarını da çocuklar geliştirebilir (Kaya ve ark. 2015). Gardener'ın bedensel/kinestetik zekâyı hareketler ile, jest ve mimikler ile kendini ifade edebilme, beyin ve vücut koordinasyonunu etkili ve etkin bir biçimde kullanabilme becerisi olarak tanımlar (Vural, 2005). Bedensel zekâ, bireyin sorunları çözerken, bir model inşa etmesi veya bir ürün meydana getirerek vücudun belli organlarını kullanabilme yeteneğidir. Bedensel zekâ koordinasyon, denge, güç, esneklik ve hız gibi bazı fiziksel yetenekleri içermektedir. Ayrıca bu yeteneklerin tümünü bir arada işlemlerini sağlayan devinimsel özel becerileri de içerir (Saban, 2003). Bununla birlikte kinestetik zekâsı baskın öğrencilerin bazı zayıf noktaları bulunmaktadır. Bunlardan bazıları okumayı sevmeme, uzun süre sabit oturmaktan hoşlanmama ve kendi öğrenme tarzlarına uymayan konuları algılamada zorlanırlar. Bilinçli yada bilinçsiz olarak yanında bulunan insanlara ve nesnelere dokunma ihtiyacı hissetmektedirler (Tekin, 2008). Özellikle kinestetik zekâsı baskın öğrenciler, klasik sözel sunuş ile eğitim verilen ders ortamlarında dikkatlerini konuya vermede zorlanmaktadır. Bu sebepten öğrenme sürecine katılmadıkları için kendilerine ekstra uğraş ararlar. Sonuç olarak eğitim ve öğretim sürecinde en çabuk sıkılan öğrenci gurubu çoğu zaman bedensel zekâsı baskın öğrencilerden oluşmaktadır (Yavuz, 2004). Beden eğitimi ve sporun var olduğu her yerde kinestetik zekânın varlığı göz ardı edilemez (Baba ve Güçlü, 2015). Bedensel zekâ kişinin; bir aktör, bir atlet ya da bir dansçı gibi

düşünce ve duygularını anlatmak için vücudunu kullanmadaki ustalığı olarak tanımlayabiliriz. Ayrıca bir heykeltıraş, bir cerrah veya bir tamirci gibi ellerini kullanma ve elleri ile yeni şeyler üretme yeteneği olarak tanımlanabilir. Başka bir ifade ile kinestetik zekâ bireyin problemleri çözmek için, bir model inşa edebilme veya bir ürün meydana getirmesi için bütün vücudunu veya vücudunun belli organlarını kullanabilmesi kapasitesi olarak ifade edilebilir. Bütün bunları tecrübe edinerek öğrenirler (Saban, 2004). Campbell (1994) bu zekâ alanını; nesneleri el ile idare edebilme, bedensel kabiliyet ve yetenekleri çeşitli tarzlarda kullanabilme olarak açıklar.

Bümen'e (2004) göre; bedensel zekânın özellikleri şunlardır:

- 1- Vücudu kontrol etme,
- 2- Önceden planlanan vücut hareketlerini kontrol etmesi,
- 3- Bedensel yapının farkındalığı,
- 4- Zihin ile beden arasında güçlü bir ilişki kurma
- 5- Pantomim yetenekleri,
- 6- Vücudu bedeni ile iyi kullanması.

Burma'ya (2003) göre; Bedensel zekâsı güçlü olan öğrencinin özellikleri:

- 1- Duygularını belirgin bir şekilde vücut dili ile ifade etmek.
- 2- El becerileri kullanma noktasında başarılıdır.
- 3- İnsanlara, canlı ve cansız varlıklara dokunmaktan hoşlanmaktadır.
- 4- Sportif faaliyetler içinde birden fazla alanlarda başarılı olabilir.
- 5- Bir yerde uzun süre sabit kaldığı zaman hareket etme, kımıldama, ritim tutar ve yerinde duramaz.
- 6- Başka kişilerin jest, mimik ve yüz ifadelerini taklit etme becerisi vardır.
- 7- Gördüğü objeleri dokunarak inceler ve analiz eder.
- 8- Koşma, sıçrama, güreşme ve benzeri fiziksel faaliyetleri yapmaktan büyük haz alır.
- 9- Motor beceri etkinlikleri yapmada başarılıdır.
- 10- Kendini anlatma tarzı kendine özgü bir dramatik bir yol seçer.
- 11- Çamurla oynamayı veya diğer dokunsal nitelikteki deneyimlere ve etkinliklere katılmayı sever. Beden eğitimi ve spor ile ilgili izletilen bir kasette geçen vuruşlar, atışlar ya da stratejileri tanımlamalarını isteme öğrencilerin kinestetik zeka için önemlidir (Mitchell and Kernodle, 2004). Yaratıcılık, yalnızca değişimin gerçekleştirilmesinde değil, kişilerin hızla gelişen çağa ayak uydurmalarında da önemli bir faktördür. Toplumsal sorunları çözerken yaratıcı düşünme kişiye rehberlik edebilir. Böylece insanların yaşamına kolaylıklar getirerek hayatını güzelleştirir. Örneğin; oluşturulan bir şarkı ya da resim kişinin rahatlamasına yardımcı olabilir. Arabalarda bulunan emniyet kemeri ya da hava yastığının insan yaşamı için önemi büyüktür. Yaratıcı düşünme sayesinde insanlık televizyonu, bilgisayar, taşıtları, tıbbi materyalleri v.b. ürünleri kazanmıştır (Crompton, 2001). Yaratıcılık, kişinin sosyal sorunlar ile başa çıkması için

kişiye farklı yaşam tarzları sunar ve onu modern yaşamın stresinden kurtarmasını sağlar (Beetlestone, 1998).

YÖNTEM

Araştırmada amatör ve profesyonel spor yapanlar arasında yaratıcılık ve çoklu zekâ alanları arasındaki farkı araştırılmasıdır.

Örnekleme: Araştırma Bingöl, Elazığ, Siirt, Malatya, Batman, Malatya, il merkezlerindeki amatör ve profesyonel spor yapan; 208'si erkek, 170'i kadın olmak üzere toplamda 378 amatör ve profesyonel spor yapanlardan oluşmaktadır.

Veri Toplama Araçları: Araştırmanın amacına ilişkin mevcut bilgiler, literatürün taranmasıyla sistematik bir şekilde verilmiştir. Böylece konu hakkında teorik bir çerçeve oluşturulup Saban (2001) tarafından geliştirilen "Çoklu Zekâ Alanları Envanteri" kullanıldı.

Verilerin Toplanması: Araştırmanın uygulanması için çalışmaya katılan sporculara veri toplama araçları verilmeden önce araştırmanın amacı, önemi ve yöntemi hakkında bilgilendirme yapılmıştır. Veriler sporculara kendi spor ortamlarında uygulanmıştır. Elde edilen verilerin kesinlikle sadece araştırma amacı ile kullanılacağı ve sporcuların isimlerinin belirtilmeyeceği katılımcılara ifade edilmiştir.

Verilerin Analizi: Verilerin çözüm ve yorumlanmasında; frekans, t testi, Pearson Momentler Çarpım Korelasyonu, One Way Anova (tek yönlü varyans analizi) testi kullanılmış ve gruplar arasındaki farkı belirleyebilmek için tukey testi kullanılarak anlamlılık $P < 0,05$ alınmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde ve hesaplanmış değerlerin bulunmasında SPSS programı kullanıldı.

Çoklu zekâ kuramı bilişsel bilim, gelişimsel psikoloji ve nöro bilimden yararlanarak her bireyin 8 zekâ gücünün var olduğunu savunur. Zekâlar her zaman birlikte çalışır fakat bu çok karmaşık yollar ile gerçekleşmektedir. Örneğin bir futbol oyuncusu, bedensel zekâyı koşarken, yakalarken ve vururken kullanılır. Uzamsal zekâyı sahayı ve görevini tanıırken kullanır; dil ve sosyal zekâyı oyun kurallarını öğrenirken ve takımıyla tartışırken, paylaşırken kullanır; öze dönük zekâyı kendini değerlendirirken kullanmaktadır. Çoklu Zekâ Alanları Envanteri; Saban (2001) tarafından geliştirilmiştir. Envanter likert tipi hazırlanmış olup on bölümden ve toplam 80 maddeden oluşmaktadır. Maddeler 5'li sisteme göre hazırlanmış ve " Bana hiç uygun değil (0), Bana çok az uygun (1), Bana kısmen uygun (2), Bana oldukça uygun (3), Bana tamamen uygun (4) " şeklinde derecelendirildi. Puanlarının değerlendirilken; her öğrencinin envanterin 8 bölümünden aldığı puanlar kuralına uygun olarak toplanmış ve zekâ alanlarındaki toplam puanlar belirlenmiştir. Ölçeğin güvenirlik katsayısı; sözel dilsel zekâ Cronbach Alfa; 0.80, mantıksal-matematiksel zekâ Cronbach Alfa; 0.83, görsel uzamsal zekâ Cronbach Alfa; 0.79, bedensel kinestetik zekâ Cronbach Alfa; 0.84, müziksel ve ritmik zekâ Cronbach Alfa; 0.84, sosyal zekâ Cronbach Alfa; 0.87, içsel zekâ Cronbach Alfa; 0.77, doğacı zekâ Cronbach Alfa; 0.86 bulunmuştur.

BULGULAR

Tablo 1. Çoklu Zekâ Kuramı Alt Boyutlarına İlişkin İstatistiksel Dağılım Değerleri

Değişkenler	Cronbach's Alpha (α)	N	$\bar{x}$	Std. Sapma	Çarpıklık	Basıklık
Sözel / Dilsel Zekâ	.80	378	28.34	6.32	-.248	-.547
Mantıksal / Matematiksel Zekâ	.83	378	26.91	7.36	-.619	.193
Görsel / Uzamsal Zekâ	.79	378	27.73	6.43	-.410	-.194
Müziksel Zekâ	.84	378	26.89	7.64	-.736	.866
Doğa Zekâ	.86	378	29.29	7.36	-.776	.431
Kişilerarası Zekâ	.87	378	28.70	7.22	-.829	.987
Bedensel / Kinestetik Zekâ	.84	378	28.57	6.83	-.502	-.127
İçsel Zekâ	.77	378	28.15	6.48	-.383	-.169

Tablo 1 incelendiğinde, çoklu zekâ kuramı tüm alt boyutlarının çarpıklık ve basıklık değerlerinin $-1 > \dots < +1$ aralığında olduğu tespit edilmiş olup verilerin normal dağılıma uygun olduğu görülmüştür. Ayrıca alt boyutların cronbach's alpha değeri .70'ten büyük olduğu için ölçeğin güvenilir olduğu görülmektedir.

Tablo 2. Sporcuların Cinsiyet Değişkenine Göre Çoklu Zekâ Kuramı Alt Boyutlarına İlişkin İstatistiksel Dağılım Değerleri

Değişkenler	Cinsiyet	N	$\bar{x}$	S.D.	t	p
Sözel / Dilsel Zekâ	Erkek	208	27.53	6.63	-2.159	.032*
	Kadın	170	29.60	5.62		
Mantıksal / Matematiksel Zekâ	Erkek	208	27.61	6.55	1.573	.117
	Kadın	170	25.84	8.39		
Görsel / Uzamsal Zekâ	Erkek	208	27.09	6.77	-1.651	.101
	Kadın	170	28.71	5.79		
Müziksel Zekâ	Erkek	208	25.45	7.76	-3.173	.002*
	Kadın	170	29.09	6.93		
Doğa Zekâ	Erkek	208	29.14	6.69	-.332	.740
	Kadın	170	29.51	8.32		
Kişilerarası Zekâ	Erkek	208	28.60	7.34	-.217	.829
	Kadın	170	28.84	7.09		
Bedensel / Kinestetik Zekâ	Erkek	208	28.96	6.01	.960	.339
	Kadın	170	27.96	7.94		
İçsel Zekâ	Erkek	208	27.91	5.98	-.624	.534
	Kadın	170	28.53	7.21		

* $p < .05$

Tablo 2 incelendiğinde, araştırmaya katılan sporcuların cinsiyet değişkeni ile sözel / dilsel ve müziksel zekâ alt boyutları arasında kadınlar lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir ($p < .05$).

Tablo 3. Sporcuların Yaş Değişkenine Göre Çoklu Zekâ Kuramı Alt Boyutlarına İlişkin İstatistiksel Dağılım Değerleri

Değişkenler	Yaş	N	$\bar{x}$	S.D.	F	p
Sözel / Dilsel Zekâ	15-19	180	28.42	6.11	.707	.495
	20-24	125	27.78	6.34		
	25 ve üstü	73	29.82	7.56		
Mantıksal / Matematiksel Zekâ	15-19	180	27.36	6.97	.767	.466
	20-24	125	25.95	7.39		
	25 ve üstü	73	27.59	9.44		
Görsel / Uzamsal Zekâ	15-19	180	27.36	6.75	.418	.659
	20-24	125	28.32	5.89		
	25 ve üstü	73	27.88	6.47		
Müziksel Zekâ	15-19	180	26.41	8.04	.547	.634
	20-24	125	27.46	7.30		
	25 ve üstü	73	27.71	6.36		
Doğa Zekâ	15-19	180	29.57	8.01	.872	.420
	20-24	125	28.37	6.76		
	25 ve üstü	73	30.76	4.62		
Kişilerarası Zekâ	15-19	180	28.43	7.84	1.456	.236
	20-24	125	28.34	6.22		
	25 ve üstü	73	31.53	6.23		
Bedensel / Kinestetik Zekâ	15-19	180	27.96	7.26	1.989	.140
	20-24	125	28.78	6.27		
	25 ve üstü	73	31.47	5.37		
İçsel Zekâ	15-19	180	28.19	5.76	1.124	.327
	20-24	125	27.51	7.35		
	25 ve üstü	73	30.18	7.26		

Tablo 3 incelendiğinde, araştırmaya katılan sporcuların yaş değişkeni ile çoklu zekâ kuramı alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir ($p>.05$).

Tablo 4. Sporcuların Eğitim Durumu Değişkenine Göre Çoklu Zekâ Kuramı Alt Boyutlarına İlişkin İstatistiksel Dağılım Değerleri

Değişkenler	Eğitim Durumu	N	$\bar{x}$	S.D.	F	p	Post Hoc
Sözel / Dilsel Zekâ	¹ İlköğretim	129	29.13	6.23	1.297	.277	-
	² Lise	80	27.43	5.82			
	³ Lisans	109	27.44	6.61			
	⁴ Lisansüstü	60	30.09	6.44			
Mantıksal / Matematiksel Zekâ	¹ İlköğretim	129	28.90	6.14	4.392	.005*	I-II,III
	² Lise	80	23.97	8.16			
	³ Lisans	109	25.63	7.69			
	⁴ Lisansüstü	60	27.82	7.99			
Görsel / Uzamsal Zekâ	¹ İlköğretim	129	27.51	6.55	.116	.950	-
	² Lise	80	27.63	6.34			
	³ Lisans	109	27.90	6.39			
	⁴ Lisansüstü	60	28.64	6.80			
Müziksel Zekâ	¹ İlköğretim	129	25.89	8.19	1.690	.171	-
	² Lise	80	26.30	7.55			
	³ Lisans	109	27.80	7.17			

	⁴ Lisansüstü	60	30.64	4.70			
Doğa Zekâ	¹ İlköğretim	129	30.73	6.47	3.206	.025*	I-II,III
	² Lise	80	27.40	8.18			
	³ Lisans	109	27.78	7.75			
	⁴ Lisansüstü	60	32.27	6.53			
Kişilerarası Zekâ	¹ İlköğretim	129	29.92	6.96	2.195	.090	-
	² Lise	80	26.20	9.09			
	³ Lisans	109	28.14	6.58			
	⁴ Lisansüstü	60	29.82	6.00			
Bedensel / Kinestetik Zekâ	¹ İlköğretim	129	28.83	6.61	.817	1486	-
	² Lise	80	27.63	7.28			
	³ Lisans	109	28.20	6.85			
	⁴ Lisansüstü	60	31.18	7.18			
İçsel Zekâ	¹ İlköğretim	129	28.57	6.83	.210	.889	-
	² Lise	80	28.49	5.17			
	³ Lisans	109	28.40	7.53			
	⁴ Lisansüstü	60	27.68	7.29			

*p<.05

Tablo 4 incelendiğinde, araştırmaya katılan sporcuların eğitim durumu değişkeni ile mantıksal / matematiksel ve doğa zekâ alt boyutlarında eğitim durumu ilköğretim olan öğrenciler ile eğitim durumu lise ve lisans olan sporcular arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu gözlenmiştir (p<.05).

Tablo 5. Sporcuların Spor Branşı Değişkenine Göre Çoklu Zekâ Kuramı Alt Boyutlarına İlişkin İstatistiksel Dağılım Değerleri

Değişkenler	Spor Branşı	N	$\bar{x}$	S.D.	F	p	Post Hoc
Sözel / Dilsel Zekâ	^I Atletizm	66	27.08	6.18	3.564	.008	II-V
	^{II} Voleybol	112	29.98	5.97			
	^{III} Basketbol	67	30.04	4.52			
	^{IV} Güreş	66	26.63	6.62			
	^V Futbol	67	26.00	7.21			
Mantıksal / Matematiksel Zekâ	^I Atletizm	66	26.52	6.52	2.815	.027	II-IV
	^{II} Voleybol	112	28.05	8.14			
	^{III} Basketbol	67	28.58	5.62			
	^{IV} Güreş	66	23.46	7.12			
	^V Futbol	67	27.42	6.78			
Görsel / Uzamsal Zekâ	^I Atletizm	66	27.04	4.45	3.312	.012	II-V
	^{II} Voleybol	112	29.27	6.81			
	^{III} Basketbol	67	29.15	6.60			
	^{IV} Güreş	66	26.57	6.41			
	^V Futbol	67	24.62	5.75			
Müziksel Zekâ	^I Atletizm	66	26.16	5.64	2.037	.091	-
	^{II} Voleybol	112	28.47	7.25			
	^{III} Basketbol	67	27.38	8.41			
	^{IV} Güreş	66	26.43	8.21			
	^V Futbol	67	23.65	8.04			
Doğa Zekâ	^I Atletizm	66	31.36	5.45	2.046	.090	-
	^{II} Voleybol	112	30.00	7.11			
	^{III} Basketbol	67	30.35	7.32			
	^{IV} Güreş	66	27.23	8.49			
	^V Futbol	67	27.19	7.37			

Kişilerarası Zekâ	^I Atletizm	66	31.04	5.49	1.235	.298	-
	^{II} Voleybol	112	28.82	8.33			
	^{III} Basketbol	67	29.27	6.11			
	^{IV} Güreş	66	27.46	5.73			
	^V Futbol	67	27.23	8.24			
Bedensel / Kinestetik Zekâ	^I Atletizm	66	25.60	5.63	2.013	.095	-
	^{II} Voleybol	112	29.83	6.62			
	^{III} Basketbol	67	29.42	5.93			
	^{IV} Güreş	66	28.31	7.06			
	^V Futbol	67	27.69	8.26			
İçsel Zekâ	^I Atletizm	66	27.80	3.42	4.395	.002	IV-II,III
	^{II} Voleybol	112	29.65	6.28			
	^{III} Basketbol	67	30.42	5.03			
	^{IV} Güreş	66	25.06	8.05			
	^V Futbol	67	26.58	6.52			

*p<.05

Tablo 5 incelendiğinde, araştırmaya katılan sporcuların spor branşı değişkeni ile sözel / dilsel, mantıksal / matematiksel, görsel / uzamsal ve içsel zekâ alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu gözlenmiştir (p<.05). Bu farklılıklar, sözel / dilsel ve görsel / uzamsal alt boyutlarında voleybol ve futbol branşında olanlar arasında; mantıksal / matematiksel alt boyutunda voleybol ve güreş branşında olanlar arasında ve içsel zeka alt boyutunda ise güreş branşında olanlar ise voleybol ve basketbol branşında olanlar arasında olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 6. Sporcuların Lig Kategorisi Değişkenine Göre Çoklu Zekâ Kuramı Alt Boyutlarına İlişkin İstatistiksel Dağılım Değerleri

Değişkenler	Lig Kategorisi	N	$\bar{x}$	S.D.	F	p	Post Hoc
Sözel / Dilsel Zekâ	^I Amatör	143	28.00	6.17	1.156	.328	-
	^{II} 3.Lig	88	29.24	7.15			
	^{III} 2.Lig	71	26.88	5.29			
	^{IV} 1.Lig	68	29.76	6.24			
	^I Amatör	143	26.03	7.02			
Mantıksal / Matematiksel Zekâ	^{II} 3.Lig	88	27.78	8.60	1.403	.244	-
	^{III} 2.Lig	71	26.71	7.32			
	^{IV} 1.Lig	68	29.33	5.82			
	^I Amatör	143	26.70	6.43			
	^{II} 3.Lig	88	28.90	5.62			
Görsel ve Uzamsal Zekâ	^{III} 2.Lig	71	27.04	7.17	2.992	.032	I-IV
	^{IV} 1.Lig	68	30.76	6.16			
	^I Amatör	143	25.70	7.48			
	^{II} 3.Lig	88	28.02	8.11			
	^{III} 2.Lig	71	26.67	8.85			
Müziksel Zekâ	^{IV} 1.Lig	68	30.10	4.41	2.345	.075	-
	^I Amatör	143	28.24	7.73			
	^{II} 3.Lig	88	31.39	5.70			
	^{III} 2.Lig	71	28.42	7.56			
	^{IV} 1.Lig	68	30.76	7.68			
Doğa Zekâ	^I Amatör	143	27.88	7.56	.913	.436	-
	^{II} 3.Lig	88	29.85	6.28			
	^{III} 2.Lig	71	29.75	6.82			
	^{IV} 1.Lig	68	28.81	7.87			
	^I Amatör	143	27.88	7.56			
Kişilerarası Zekâ	^{II} 3.Lig	88	29.85	6.28	.913	.436	-
	^{III} 2.Lig	71	29.75	6.82			
	^{IV} 1.Lig	68	28.81	7.87			
	^I Amatör	143	27.88	7.56			
	^{II} 3.Lig	88	29.85	6.28			

Bedensel / Kinestetik Zekâ	^I Amatör	143	27.76	6.43	2.152	.095	-
	^{II} 3.Lig	88	30.39	6.79			
	^{III} 2.Lig	71	27.17	7.23			
	^{IV} 1.Lig	68	30.14	7.59			
İşsel Zekâ	^I Amatör	143	27.73	6.56	.733	.533	-
	^{II} 3.Lig	88	29.29	6.60			
	^{III} 2.Lig	71	28.63	5.62			
	^{IV} 1.Lig	68	27.24	6.90			

*p<.05

Tablo 6 incelendiğinde, araştırmaya katılan sporcuların lig kategorisi değişkeni ile görsel ve uzamsal zekâ alt boyutunda amatör ve 1.lig kategorisinde olan sporcular arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu gözlenmiştir (p<.05).

TARTIŞMA

Araştırmaya katılan sporcuların eğitim durumu değişkeni ile mantıksal / matematiksel ve doğa zekâ alt boyutlarında eğitim durumu ilköğretim olan öğrenciler ile eğitim durumu lise ve lisans olan sporcular arasında anlamlı bir farklılık olduğu bulunmuştur (p<.05). Yapılan çalışmalara göre; Mirzeoglu ve Emir (2005) beden eğitimi öğretmenlerinin ve öğretmen adaylarının yaratıcılık düzeylerinin karşılaştırılmasını inceleyen çalışması, Çetingöz (2002) okul öncesi eğitimi öğretmenliği öğrencilerinin yaratıcı düşünme becerilerinin gelişimini inceleyen çalışması, İşler ve Bilgin (2002) eğitim fakültesi sınıf öğretmenliği adaylarının yaratıcılık hakkındaki düşüncelerini belirlemeyi amaçlayan çalışması, Bağcı (2003) eğitim fakültelerinin müzik eğitimi öğrencilerinin özel yetenek sınavı sonuçları ile bölüm programı öğrencilerinin yaratıcılık düzeylerine etkisini belirlemeyi amaçlayan çalışması ile Tekin (2008) yılındaki çalışması sonuçları ile yaptığımız araştırma sonuçları paralellik göstermektedir. Saban ve ark. (2016) yılında yaptıkları çalışmada sözlü / dilsel, mantıksal / matematiksel, müzikal / ritmik ve natüralist zeka alanlarında lisans öğrencileri, mezunlar / öğrenci olmayanların tercihleri arasında anlamlı bir fark gözlenmiştir; bu fark lisans öğrencileri lehine sonucuna ulaşmıştır. Bu çalışma çalışmamızla benzer özellikler taşımaktadır. Yaptığımız çalışmadan farklı bulgulara Altınok (2008) yılında beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin sınıflarına göre sosyal zekâ, işsel zekâ ve doğacı zekâ alanları arasında anlamlı farklılığın olduğu sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca Çamurcu (2007) yaptığı ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin sınıflarına göre bedensel zekâ alanı arasında anlamlı farklılık olduğuna ulaşmıştır. Ancak Öztürkmen (2006) yaptığı araştırmasında ortaöğretim öğrencilerinin sınıflarına göre zekâ alanları arasında anlamlı düzeyde fark olmadığını bulmuştur.

Araştırmaya katılan sporcuların spor branşı değişkeni ile sözel / dilsel, mantıksal / matematiksel, görsel / uzamsal ve işsel zekâ alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu gözlenmiştir (p<.05). Bu farklılıklar, sözel / dilsel ve görsel / uzamsal alt boyutlarında voleybol ve futbol branşında olanlar arasında; mantıksal / matematiksel alt boyutunda voleybol ve güreş branşında olanlar arasında ve işsel zeka alt boyutunda ise güreş branşında olanlar ile voleybol ve basketbol branşında olanlar arasında olduğu tespit edilmiştir. Farklı bir çalışmada ise orta öğretimde öğrenim gören ve spor yapan öğrencilerin yaratıcılık ve çoklu zekâ alanları arasındaki korelasyona bakıldığında; yaratıcılık düzeyleri ile sözel dilsel zekâ alanları arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Spor yapan öğrencilerin spor yapmayan öğrencilere göre yaratıcılık ve çoklu zekâ alanları arasında pozitif ve anlamlı bir

ilişki bulunmuştur. Bu sonuçlara göre sporun kişiler üzerinde fizyolojik, psikolojik ve biyolojik yararlarının olduğunu söyleyebiliriz (Tekin ve Taşgün, 2008). Çalışma bulgularımız Wicket ve Vernon (1994), Fryer ve Collings (1991) yaptığı çalışma ile paralellik gösterirken Bozkurt (2004), Vernon ve Mori (1992)'nin yaptığı çalışmalar ile benzerlik göstermez. Bayazıt ve arkadaşları (2007) yaptıkları tenis branşında faaliyet gösteren 12-18 yaş sporcuların yaratıcılık düzeylerini inceleyen çalışmaları, Bozkurt (2007) yaptığı genç futbolcuların yaratıcılık yeteneğini inceleyen çalışması, Mirzeoglu ve Emir (2005) beden eğitimi öğretmenlerinin ve öğretmen adaylarının yaratıcılık düzeylerinin karşılaştırılmasını inceleyen çalışması, Bozkurt (2004)'un yaratıcılık ve çoklu zekânın futbolda yaratıcılık ile ilişkisini inceleyen çalışması, Bayazıt ve arkadaşları (2004) Marmara bölgesindeki üniversitelerde okuyan erkek voleybol oyuncularının yaratıcılık düzeylerinin incelenmesini amaçlayan çalışması ile çalışma bulgularımız ile benzerlik göstermektedir. Tekin (2008) yaptığı çalışma sonucuna göre bireyin sorun çözebilmesi için yorum yapmayı, karşılaştırmayı, nesne ve olaylar arasındaki ilişkileri keşfetmeyi, çözümlemeler getirmeyi, eleştiriler ve birleşimler yapmayı bilmesi gerekmektedir. Bu özellikleri birleştirdiğimiz zaman da yaratıcılık ortaya çıkmaktadır. Yaratıcılıkla sporu birleştirdiğimiz zaman ise bireyin zihni ve fikri gelişimleriyle birlikte, bedeni gelişimlerinin de uyumlu olmasını ve içinde yaşadıkları toplumlarda daha sağlıklı olmasını sağladığını söyler. Göde ve arkadaşları (2007) yaptıkları futbol oynayan çocukların asist pas tercihleri ile çoklu zekâ alanları arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmaları ile çalışma bulgularımız ile paralellik göstermemektedir. Hoşgörü ve Katrancı (2007) yaptıkları çalışmada sınıf öğretmenliği ile beden eğitimi ve spor öğretmenliği öğrencilerinin baskın zekâ alanlarını incelemeleri ile Guastello (2003), Teele (1997) yaptıkları çalışma bulgularının sonuçları ile araştırmamızın bulguları benzerlik göstermektedir.

Araştırmaya katılan sporcuların lig kategorisi değişkeni ile görsel ve uzamsal zekâ alt boyutunda amatör ve 1.lig kategorisinde olan sporcular arasında anlamlı bir farklılık olduğu bulunmuştur ($p<.05$). Profesyonel sporcuların sporu bir meslek olarak seçmelerinden dolayı uzun dönem yapılan antrenman ve deneyimlerinin bir sonucu olarak diğer alt liglerde oynayan sporculara göre görsel ve uzamsal farklılığın daha ön plana çıktığını söyleyebiliriz. Yapılan literatür çalışmasında profesyonel ve amatör lig kategorinde zeka alanında yeterli veri çalışmalarının yapılmadığı bilgisine ulaşılmıştır.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Sonuç olarak kinestetik zeka bireyin, zihinsel, fikrî ve bedeni gelişiminin yanında psikomotor beceriyi ne zaman, nerede ve nasıl kullanabileceklerini açıklayabilme de etkili olduğu düşünülmektedir. Amatör spor yapanların profesyonel spor yapanlara oranla çoklu zekâ alanları arasındaki ilişki bir olayı farklı açılardan değilde tek bir açıdan ele aldığı, çok yönlü düşünemediği ve yeni çözüm yolları aramada, iletişim güçlerinde, bireylerin kendilerine güven sağlamada eksiklikler yaşamasına neden olduğunu söylenebiliriz.

Spor eğitiminde bireysel farklılıkların temele alındığı bir öğrenme-öğretme süreci ile birlikte sporcular için farklı yollarla öğretim anlayışını da beraberinde getirmesi gerektiğini söyleyebiliriz. Antrenman modeli ve uygulamaları yapılırken antrenörler sporcuların zeka alanlarını başlangıç noktası olarak görmeli bedensel zekayı kullanarak öğretmeyi gerçekleştirebilirlerse daha verimli ve başarılı olabilirler. Antrenman modeli tercih edilirken Çoklu Zeka Kuramı'nın bilinmesi, sporcuların özelliklerinin fark edilmesine ve ihtiyaçlarının belirlenip bu doğrultuda antrenmanların yapılmasında antrenörlere yardımcı olacağı

düşünülmektedir. Bu Araştırmada ele alınan amatör ve profesyonel spor yapanlar arasında yaratıcılık ve çoklu zekâ alanları ile ilgili yapılan çalışmalar farklı illerde ve bölgelerde de yapılabilirse hem sportif açıdan hemde bilimsel açıdan topluma fayda sağlayacak bir çalışma olabilir.

KAYNAKLAR

- Altınok E. (2008). Beden Eğitimi öğrencilerinin Bazı Değişkenlere Göre Çoklu Zekâ Alanlarının İncelenmesi, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Konya: Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Baba H, Güçlü M. (2015). The Effect Of The Kinesthetic Intelligence, The Emotional Intelligence And Interior-Exterior Control College Of The Students In Physical Education And Sport Academy To Their Academic Achievement. The Online Journal Of Recreation And Sport – January 4(1).
- Bagcı H. (2003). Eğitim Fakülteleri Müzik Eğitimi Öğrencilerinin Girişte Aldıkları Özel Yetenek Sınav Sonuçlarının ve Bölüm Programlarının Öğrencilerin Yaratıcılık Düzeylerine Etkisi, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Bayazıt B, Yenigün Ö, Yenigün N, Bayazıt B. (2004). Marmara Bölgesindeki Üniversitelerde Okuyan Erkek Voleybol Oyuncularının Yaratıcılık Düzeylerinin İncelenmesi, the 10th IchperSd European Congress And The Tssa 8th International Sports Science Congress, Which Will Be Organized Jointly During 17th - 20th Of November 2004 At The Mirage Park Resort, Antalya, Turkey.
- Bayazıt B, Ulusoy Y, Çolak S. (2007). Tenis Branşında Faaliyet Gösteren 12-18 Yas Sporcuların Yaratıcılık Düzeylerinin İncelenmesi, 3. Raket Sporları Sempozyumu, Kocaeli Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu 14-15 Aralık 2007, Kocaeli.
- Beetlestone F. (1998). Creative Children İmaginative Teaching, Buckingham Open University Press.
- Bozkurt S. (2004). Yaratıcılık ve Çoklu Zekânın Futbolda Yaratıcılıkla İlişkisinin İncelenmesi, Marmara Üniversitesi. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Bozkurt S. (2007). Genç Futbolcularda Yaratıcılık Yeteneği, 4. Uluslar Arası Akdeniz Spor Bilimleri Kongresi, Akdeniz Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu 9-11 Kasım 2007, Antalya.
- Burma S. (2003). Çoklu Zekâ Kuramına Göre Öğretim Ortamlarının Yapılandırılması, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Bümen NT. (2004). Okulda Çoklu Zekâ Kuramı, Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Campbell B. (1992). Multiple Intelligence in Action. Childhood Education, 68 (4):197.
- Campbell B. (1994). The Multiple Intelligence Handbook: Lesson Plans and More, WA: Campbell & Associates, Inc., Stanwood. Fryer, M. & Colling JA. (1991). Teacher's Views About Creativity. British Journal of Educational Psychology, 66, pp. 207 – 219.

- Crobley JA. (2001). Creativity n Education Learning Usa: Stylus Publishing.
- Çamurcu, SN. (2007). İlköğretim İkinci Kademe öğrencilerin Çoklu Zekâ Alanlarına Yönelik Dağılım Düzeylerinin Tespit Edilmesi, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çetingöz D. (2002). Okulöncesi Eğitimi Öğretmenliği Öğrencilerinin Yaratıcı Düşünme Becerilerinin Gelişiminin İncelenmesi, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Göde O, Mavioglu Ç, Erturan G. (2007). Futbol Oynayan Çocukların Asist Pas Tercihleri İle Çoklu Zekâ Alanları Arasındaki İlişki, . IV. Uluslar Arası Akdeniz Spor Bilimleri Kongresi, Akdeniz Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu 9-11 Kasım 2007, Antalya.
- Guastello DD, Guastello SJ. (2003). Androgyny Gender Role Behavior And Emotional Intelligence Among College Students And Their Parents, Sex Role 49, 663-673.
- İşler AS, Bilgin A. (2002). Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Adaylarının Yaratıcılık Hakkındaki Düşünceleri, Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt 15, S:1, Bursa.
- Kaya HB, Karakaş G, Gizdem S. (2015). Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin Bedensel/ Kinestetik Zekâsı ile Akademik Başarılarının İncelenmesi, CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 10 (1), 66-74.
- Mirzeoglu D, Emir S. (2005). Beden Eğitimi Öğretmenlerinin ve Öğretmen Adaylarının Yaratıcılık Düzeylerinin Karşılaştırılması, 4. Ulusal Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Sempozyumu, 10-11 Haziran 2005 As Kültür Merkezi, Bursa.
- Mitchell M, Kernodle M. (2004). Using Multiple Intelligence To Teach Tennis, Journal of Physical Education, Recreation and Dance, 75/8, 2004, ss. 27- 32.
- Saban İA, ve ark. (2016). Üniversite Öğrenci Ve Mezunları İle Yetişkinlerin Çoklu Zeka Alanları Açısından Değerlendirilmesi: Adana/Türkiye Örneğinde Bir Çalışma, Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt 25, Sayı 3, 2016, Sayfa 41-54.
- Saban A. (2001). Çoklu Zekâ Teorisi ve Eğitim. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Saban A. (2003). Çoklu Zekâ Teorisi ve Eğitim, Nobel Yayınları, Ankara.
- Saban A. (2004). Öğrenme Öğretme Süreci, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Öztürkmen B. (2006). Ortaöğretim Öğrencilerinin Çoklu Zekâ Kuramına Göre Zekâ Alanlarıyla Öğrenme Stratejileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi (Gaziantep Örneği), (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gaziantep: Gaziantep Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Tekin M, Taşğın Ö. (2008). Orta Öğretimde Öğrenim Gören Spor Yapan Ve Yapmayan Öğrencilerin Yaratıcılık Ve Çoklu Zekâ Alanları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi Cilt2, Sayı3, 206-214.
- Teele S. (1997). Teele nventory Of Multiple ntelligences, Redlands California: Teele ve Associtates.

- Temiz N. (2007). Çoklu Zekâ Kuramı Okulda ve Sınıfta, Nobel Yayınları, Ankara.
- Vural B. (2005). Öğrenci Merkezli Eğitim ve Çoklu Zekâ, Hayat Yayıncılık, İstanbul.
- Yavuz KE. (2004). 0–12 Yaş Dönemi Çocuklarda Duygusal Zekâ Gelişimi, Ceceli Yayınları, Ankara.
- Vernon PA, Mori M. (1992). Intelligence, Reaction Times, And Peripheral Nerve Conduction Velocity, *Intelligence*, 16. 273-288.
- Wickett JC, Vernon PA. (1994). Peripheral Nerve Conduction Velocity, Reaction Time, And Intelligence: An Attempt To Replicate Vernon And Mon (1992). *Intelligence* Vol.18, S.1 27-32.